

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

LGD – 4101-020-10/2013

P/13/143

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

ul. Wały Jagiellońskie 36, 80-853 Gdańsk

T +48 58 768 36 00, F +48 58 768 36 05

lgd@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/13/143 – „Przeciwdziałanie eutrofizacji antropogenicznej jezior na terenie województwa pomorskiego”
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontroler	Janusz Palmowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 90412 z dnia 08.03.2014 r. (Dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, ul. Gdańska 5, 77-116 Czarna Dąbrówka (dalej: „Gmina”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jan Klasa, Wójt Gminy (Dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli oceniła jako zadawalającą¹ skuteczność działań Gminy w latach 2011-2013 w zakresie przeciwdziałania eutrofizacji antropogenicznej jezior Jasień Północny i Jasień Południowy (dalej: „Jeziora”).

1. Monitorowanie stanu eutrofizacji Jezior oceniono jako właściwą. Gmina posiadała informacje o stanie wód Jezior uzyskane z raportów Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Gdańsku (dalej: „WIOŚ”).

2. Skuteczność podejmowanych przez Gminę działań mających na celu zapobieganie eutrofizacji antropogenicznej Jezior oceniono jako zadawalającą głównie ze względu na fakt realizowania inwestycji z zakresu gospodarki ściekowej, w tym m.in. programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, w wyniku czego na terenach o zabudowie rozproszonej zainstalowano 50 biologiczno-mechanicznych oczyszczalni. Gmina posiadała i realizowała postanowienia obowiązujących, dla całego terenu Gminy, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (dalej: „mpzp”). W mpzp uwzględniano ograniczenia zabudowy określone w Uchwale Sejmiku Województwa Pomorskiego w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie pomorskim (dalej: „Uchwała Sejmiku Województwa”)². Opracowano Regulaminy utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Czarna Dąbrówka obowiązujące od 2006 r. i od 2012 r. (dalej: „Regulaminy”).

Jednocześnie jako wpływające na obniżenie skuteczności oceniono, poniżej opisane działania Gminy takie jak: niesporządzenie Gminnego Programu Ochrony Środowiska, niesporządzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, nie określenie w Regulaminie z 2006 r. częstotliwości pozbywania się nieczystości ciekłych, nie prowadzenia w latach 2012-

¹ Działania Gminy w zakresie przeciwdziałania eutrofizacji ocenione zostały przy użyciu pomocniczego, trzystopniowego poziomu ocen: właściwy, zadawalający, niezadawalający

² Uchwała Nr 1161/XLVIII/10 z dnia 28 kwietnia 2010 r.

2013 kontroli przestrzegania przepisów w zakresie sposobu pozbywania się nieczystości ciekłych przez właścicieli nieruchomości, niekorzystanie w latach 2012 - 2013 z możliwości weryfikacji sprawozdań o ilościach i rodzaju nieczystości ciekłych odebranych z terenu gminy i sposobach ich zagospodarowania składanych przez podmioty prowadzące na terenie Gminy działalność w zakresie wywozu nieczystości ciekłych. Konsekwencją zaniechania ww. działań był brak pełnej wiedzy na temat gospodarki ściekowej. Wyniki kontroli wykazały, że tylko część nieczystości ciekłych trafia do oczyszczalni ścieków. Gmina nie podejmowała również żadnych działań zmierzających do ujawnienia ewentualnej samowoli budowlanej³. Przeprowadzone przez NIK oględziny wykazały, że nad jeziorem Jasień Północny zlokalizowane są obiekty, które mogły powstać w wyniku samowoli budowlanej. Istnienie przy niektórych obiektach suchych ustępów może świadczyć o ich negatywnym, wpływie na stan Jezior. Chociaż Gmina nie ma bezpośrednich kompetencji w zakresie kontroli obiektów budowlanych, to jednak może podejmować w tym zakresie szereg działań. NIK zwraca też uwagę na brak szeroko pojętej edukacji i inicjatyw ekologicznych skierowanych do mieszkańców. Edukacja społeczeństwa w tym zakresie jest istotnym elementem mogącym pozytywnie wpłynąć na zahamowanie procesów przyspieszonej eutrofizacji Jezior.

3. Odstąpiono od oceny działań Gminy w zakresie ograniczania skutków eutrofizacji antropogenicznej z uwagi na dobry stan wód Jezior.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Monitorowanie stanu eutrofizacji jezior Jasień Północny i Jasień Południowy

Opis stanu
faktycznego

1.1. Badaniem kontrolnym w Gminie Czarna Dąbrówka objęto teren zlewni bezpośredniej jezior Jasień Północny i Jasień Południowy (dalej: „zlewnia Jezior”), o łącznej powierzchni 586,95 ha. W okresie objętym kontrolą Gmina dysponowała wynikami badań dotyczącymi eutrofizacji Jezior, zawartymi w raportach o stanie środowiska w województwie pomorskim, opracowanymi przez WIOŚ. Raporty skierowane były do Przewodniczącego Rady Gminy Czarna Dąbrówka. Raport za 2011 r. wpłynął do Gminy w dniu 06.12.2012 r.⁴, a za 2012 r. w dniu 29.11.2013 r.⁵.

Wg raportu z 2013 r. na podstawie prowadzonego monitoringu z 2010 i 2011 r. Jezioro Jasień Północny zaliczono do jezior o stanie ekologicznym najbardziej zbliżonym do naturalnego (bardzo dobry), natomiast jezioro Jasień Południowy zaliczono do jezior o dobrym stanie ekologicznym. Badania w 2012 r. wykazały natomiast, że oba jeziora zaliczono do jezior o dobrym stanie ekologicznym (stan jeziora Jasień Północny uległ pogorszeniu ze stanu bardzo dobrego do dobrego).

(Dowód: akta kontroli str. 80-84, 277-278, 284-290)

Poza wynikami badań ujętymi w ww. raportach, Gmina nie posiadała innych informacji na temat stanu wód Jezior. Nie posiadano też żadnych informacji na temat osadów dennych.

³ Samowola budowlana to budowa, na którą właściwy organ administracji architektoniczno-budowlanej nie wydał pozwolenia lub nie przyjął skutecznie zgłoszenia budowy (art. 30 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane; Dz. U. z 2013 r. ,poz. 1409 ze zm.

⁴ Pismo WIOŚ w Gdańsku Nr WM.035.54.2012.az.5815 z dnia 06.12.2012 r.

⁵ Pismo WIOŚ w Gdańsku Nr WM.035.76.2013

W trakcie kontroli NIK uzyskano (ze strony internetowej) dodatkowe informacje o stanie wód Jezior z opracowania – projektu „Sformułowanie w warunkach korzystania wód z regionu wodnego ograniczeń w korzystaniu z wód jezior lub zbiorników oraz użytkowaniu ich zlewni” sporządzonego przez MGGP S.A.⁶.

(Dowód: akta kontroli str. 277, 280 290, 292)

1.2. W latach 2011-2013 Gmina nie dokonywała identyfikacji potrzeb w zakresie zapobiegania i ograniczania skutków eutrofizacji Jezior. Natomiast w dokumentach strategicznych Gminy określono szereg działań wpływających na zapobieganie eutrofizacji ze źródeł komunalnych takich jak budowa zbiorczej kanalizacji sanitarnej, funkcjonowanie dwóch oczyszczalni ścieków na terenie Gminy, opracowanie programu uregulowania w Gminie gospodarki ściekowej poprzez zakup i montaż przydomowych biologiczno-mechanicznych oczyszczalni ścieków (działania Gminy w tym zakresie opisano w pkt. 2 niniejszego wystąpienia). Wg Wójta Gminy, pomimo braku takiej identyfikacji podejmowano działania w celu zapobiegania eutrofizacji poprzez budowę zbiorczego systemu kanalizacyjnego.

(Dowód: akta kontroli str. 277, 280)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia jako właściwą⁷ skuteczność działań Gminy w zakresie monitorowania stanu eutrofizacji Jezior. W badanym okresie Gmina posiadała informacje o stanie wód Jezior na podstawie dwukrotnych wyników badań przeprowadzonych przez WIOŚ. Co prawda nie dokonała identyfikacji potrzeb w zakresie zapobiegania eutrofizacji⁸, nie mniej jednak w dokumentach długookresowych określiła szereg działań mogących korzystnie wpływać na zapobieganie przyspieszonej eutrofizacji.

2. Zapobieganie eutrofizacji antropogenicznej jezior Jasień Północny i Jasień Południowy

Opis stanu faktycznego

2.1. Właścicielem Jezior (działka nr 65, obręb geodezyjny Jasień) jest Skarb Państwa, a zarządcą trwałym Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku. Jeziora są wydierżawione Gospodarstwu Jeziorowemu Spółka Cywilno-Pracownicza „Jasień”.

(Dowód: akta kontroli str. 79, 277, 281)

W planach długookresowych Gminy, przyjętych przez Radę Gminy Czarna Dąbrówka, ujmowano przedsięwzięcia inwestycyjne z zakresu ochrony środowiska, które mogły mieć wpływ na ograniczenie procesu przyspieszonej eutrofizacji Jezior. W 1999 r. przyjęto Strategię Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Czarna Dąbrówka⁹, w której uwzględniono potrzebę budowy kanalizacji w 17 miejscowościach. Dokument ten nie został zaktualizowany, zakończenie ww. inwestycji miało nastąpić w 2010 r. Wójt Gminy wyjaśnił, że aktualnie trwają rozmowy w Radzie Gminy na temat potrzeby aktualizacji Strategii.

(Dowód: akta kontroli str. 117, 129, 322, 326)

⁶ Polska firma inżynierjno-konsultingowa, świadcząca usługi z zakresu inżynierii, architektury i geoinformacji

⁷ Działania Gminy w zakresie przeciwdziałania eutrofizacji ocenione zostały, tak samo jak przy ocenie ogólnej, przy użyciu pomocniczego, trzystopniowego poziomu ocen: właściwy, zadawalający, niezadawalający

⁸ Identyfikacji potrzeb w zakresie ograniczania skutków eutrofizacji antropogenicznej Gmina wykonywać nie musiała, ze względu na dobry stan wód badanych Jezior

⁹ Uchwała Rady Gminy Czarna Dąbrówka Nr XVI/81/99 z dnia 30.11.1999 r.

2.2. W 2002 r. przyjęto Program Gospodarki Ściekowej dla Gminy Czarna Dąbrówka¹⁰, z wybranym wariantem nr 1, który przewidywał funkcjonowanie gminnych oczyszczalni ścieków w Czarnej Dąbrówce (Podkomorzycach)¹¹ i Jasieniu oraz budowę i rozbudowę sieci kanalizacyjnej. W wariantcie tym priorytetowo potraktowano budowę zbiorczej sieci kanalizacyjnej wokół jeziora Jasień, ze względu na konieczność szczególnej ochrony tych terenów oraz na rozwój turystyki.

(Dowód: akta kontroli str. 138-139, 160-161)

2.3. W Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Czarna Dąbrówka na lata 2011-2020¹² ujęto budowę sieci kanalizacji tłocznej i grawitacyjnej z przykanalikami w miejscowościach: Rokity, Rokitki, Mydlita, Bochowo, Bochowko, Glińnica, Zawiaty z podłączeniem do oczyszczalni Czarna Dąbrówka, a także modernizację i rozbudowę oczyszczalni ścieków w Czarnej Dąbrówce oraz skanalizowanie miejscowości Łupawsko i Cole i podłączenie do oczyszczalni Jasień. W Aktualizacji Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Czarna Dąbrówka na lata 2012-2020¹³, do poprzedniej prognozy, dodano zadanie rozbudowy oczyszczalni ścieków w Jasieniu. W Zmianach w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Czarna Dąbrówka na lata 2013-2024¹⁴ ujęto zadanie rozbudowy oczyszczalni ścieków w Jasieniu oraz modernizację i rozbudowę oczyszczalni ścieków w Czarnej Dąbrówce. W dokumencie tym nie ujęto budowy sieci kanalizacyjnych w poszczególnych miejscowościach.

Wójt Gminy wyjaśnił, że skanalizowania poszczególnych miejscowości nie ujęto, ze względu na brak środków finansowych oraz z tego powodu że rozbudowa sieci kanalizacyjnej uzależniona jest od rozbudowy oczyszczalni ścieków w Czarnej Dąbrówce.

(Dowód: akta kontroli str. 164-176, 322-323, 327)

Do dnia rozpoczęcia kontroli NIK (19.03.2014 r.) sieć kanalizacji sanitarnej doprowadzona była do 14 miejscowości¹⁵.

(Dowód: akta kontroli str. 227)

2.3. W okresie objętym kontrolą Gmina nie posiadała informacji na temat zakresu zadań wynikających z Programu Działań dla Scalonych Części Wód Powierzchniowych w Regionie Dolnej Wisły. W programie tym wyszczególniono działania dla Gminy w zakresie gospodarki komunalnej i zagospodarowania przestrzennego:

- remont i modernizacja oczyszczalni ścieków „Czarna Dąbrówka” (planowana średnia wydajność oczyszczalni 189 m³/d);
- rozbudowa sieci kanalizacyjnej do oczyszczalni „Łupawa” (planowana średnia wydajność oczyszczalni 197 m³);
- kontrola przestrzegania harmonogramu wywozu nieczystości płynnych;
- opracowanie programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków;
- prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków;
- likwidacja ognisk zanieczyszczeń – dzikich składowisk;

¹⁰ Uchwała Rady Gminy Czarna Dąbrówka Nr XLI/257/2002 z dnia 26.04.2002 r.

¹¹ Oczyszczalnia ścieków faktycznie położona jest w Podkomorzycach, ale we wszystkich dokumentach planistycznych określa się jej położenie w Czarnej Dąbrówce i dlatego w wystąpieniu przyjęto lokalizację w Czarnej Dąbrówce

¹² Uchwała Rady Gminy Czarna Dąbrówka Nr IV/11/11 z dnia 18.02.2011 r.

¹³ Uchwała Rady Gminy Czarna Dąbrówka Nr XII/105/2011 z dnia 29.12.2011 r.

¹⁴ Uchwała Rady Gminy Czarna Dąbrówka Nr XXII/197/2012 z dnia 28.12.2012 r. i Uchwała Nr 299/2013 z dnia 25.11.2013 r.

¹⁵ Czarna Dąbrówka, Jasień, Jerzkowice, Kleszczyniec, Kozy, Łupawsko, Mikorowo, Nożynko, Nożyno, Podkomorzycze, Podkomórki, Unichowo, Flisów, Karwno.

- opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniających wymagania i zasady ochrony środowiska.

(Dowód: akta kontroli str. 226-227)

Spośród ww. działań prowadzono rozbudowę sieci kanalizacyjnych, opracowano i realizowano program budowy przydomowych oczyszczalni ścieków oraz opracowano mpzp dla terenu całej Gminy.

(Dowód: akta kontroli str. 186-225, 227- 290, 292-293)

2.4. W okresie objętym kontrolą nie podejmowano współpracy z instytucjami prowadzącymi badania związane z eutrofizacją antropogeniczną Jezior.

(Dowód: akta kontroli str. 277, 281)

2.5. Jeziora położone są na terenie objętym zasięgiem Parku Krajobrazowego „Dolina Słupii”¹⁶ oraz obszarem Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 „Dolina Słupii” PLB 220002, wyznaczonym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków¹⁷.

(Dowód: akta kontroli str. 278, 283)

2.6. Gmina nie dysponowała informacjami, czy w przypadku Jezior miały zastosowanie akty prawa miejscowego ustanowione przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku (dalej „Dyrektor RZGW”) w zakresie warunków korzystania wód regionu wodnego, warunków korzystania z wód zlewni oraz obszarów ochronnych.

Gmina nie była wyszczególniona w rozporządzeniu Nr 1/2012 Dyrektora RZGW z dnia 15 czerwca 2012 r. w sprawie określenia w regionie wodnym Dolnej Wisły w granicach województwa pomorskiego wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć¹⁸.

(Dowód: akta kontroli str. 278, 283)

2.7. W okresie objętym kontrolą Gmina nie podejmowała działań w celu uzyskania informacji o wyznaczeniu granic zlewni bezpośredniej Jezior. Ze względu na brak tych informacji, do badania przyjęto powierzchnię bufora Jezior w promieniu 1000 m.

(Dowód: akta kontroli str. 277-278, 281)

2.8. Gospodarką komunalną na terenie Gminy, w tym eksploatacją sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz oczyszczalniami ścieków, zajmował się Zakład Gospodarki Komunalnej Czarna Dąbrówka (dalej: „ZGK”), na podstawie Statutu przyjętego przez Radę Gminy Czarna Dąbrówka¹⁹.

(Dowód: akta kontroli str. 59-72)

Wg stanu na dzień 31.12.2013 r. z sieci kanalizacji sanitarnej korzystało 64% mieszkańców Gminy, a z sieci wodociągowej 96%. W okresie objętym kontrolą funkcjonowała na terenie Gminy biologiczno-mechaniczna oczyszczalnia ścieków w Czarnej Dąbrówce, do której odprowadzane były ścieki z 12 miejscowości położonych poza granicą 1000 m od linii brzegowej Jezior. Odbiornikiem ścieków była rzeka Łupawa i z uwagi na jej kierunek biegu zrzut ścieków nie miał wpływu na

¹⁶ Uchwała Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 27 kwietnia 2011 r. w sprawie Parku Krajobrazowego „Dolina Słupii”

¹⁷ Dz. U. z 2011 r. Nr 25, poz. 133 ze zm.

¹⁸ Dz. Urz. Województwa Pomorskiego z 29.06.2012 r. , poz. 2180

¹⁹ Uchwała Rady Gminy Czarna Dąbrówka Nr V/30/11 z dnia 25.03.2011r. w sprawie uchwalenia Statutu Zakładu Gospodarki Komunalnej, Uchwała Nr X/81/2011 z dnia 28.10.2011 r. w sprawie zmiany Statutu Zakładu Gospodarki Komunalnej

wody Jezior. Ponadto w okresie tym funkcjonowała kontenerowa biologiczno-chemiczna oczyszczalnia ścieków w Jasieniu, do której odprowadzone były ścieki z Jasienia, Osady Cole oraz Łupawska (miejscowości te położone były w strefie 1000 m od brzegów Jezior). Ścieki z tej oczyszczalni trafiały do jeziora Jasień Południowy poprzez rów melioracyjny o długości 5.200 m.

(Dowód: akta kontroli str. 227, 229)

W odległości do 1000 m od brzegów Jezior położone jest siedem miejscowości²⁰. Sieć wodociągowa doprowadzona była do trzech miejscowości (Łupawsko, Jasień z osadą Cole oraz Otnoga), natomiast sieć kanalizacyjna do dwóch (Łupawsko oraz Jasień z Osadą Cole). W miejscowościach tych zlokalizowanych było łącznie 308 zabudowanych posesji, w tym 101 z budynkami letniskowymi. Spośród tych posesji 80 (26%) nie było podłączonych do sieci kanalizacyjnej. Wg złożonych deklaracji mieszkańców o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi²¹ 57 posesji wyposażonych było w zbiorniki bezodpływowe, w jednym przypadku posesja wyposażona była w przydomową oczyszczalnię ścieków, natomiast brak było informacji na temat gospodarki ściekowej w przypadku 22 posesji (27,5% z ogółu nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji).

(Dowód: akta kontroli str. 228, 238)

Urząd nie dokonał inwentaryzacji nieskanalizowanych terenów położonych w zlewni Jezior w zakresie gospodarki ściekowej.

Wójt Gminy wyjaśnił, że inwentaryzacji takiej nie przeprowadzono, ponieważ zakładano szybkie ich skanalizowanie – głównie miejscowości Zawiaty, lecz brak środków uniemożliwił realizację planu.

(Dowód: akta kontroli str. 322-323, 327)

2.9. Wg danych Gminy nad Jeziorami brak było pól biwakowych i namiotowych, natomiast funkcjonowały dwa autocampingi (w Łupawsku), z których ścieki odprowadzane były do gminnej sieci kanalizacyjnej.

(Dowód: akta kontroli str. 240)

2.10. Gmina nie była ujęta w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych, ponieważ nie był spełniony warunek wyznaczania obszaru aglomeracji co najmniej 90 mieszkańców na 1 km sieci kanalizacji (tłocznej i grawitacyjnej) określony w § 3 ust. 5 i 6 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2010 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji²². Łączna długość sieci kanalizacyjnej wynosiła 74 km, a przyłączono do niej 3.805 mieszkańców (wskaźnik wynosi 51).

(Dowód: akta kontroli str. 292)

2.11. Zgodnie ze zaktualizowaną Wieloletnią Prognozą Finansową Gminy na lata 2013-2024 rozbudowa oczyszczalni ścieków w Jasieniu ma zostać zakończona w 2014 r. W dniu 10.04.2014 r. podpisano umowę na wykonanie ww. zadania w terminie do dnia 15.09.2014 r. za kwotę 2.048 tys. zł²³. Zgodnie z ww. prognozą modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Czarnej Dąbrówce ma zostać zakończona w 2015 r.

(Dowód: akta kontroli str. 251-259, 306-309)

²⁰ Zawiaty, Ceromino, Łupawsko, Jasień z Osadą Cole, Otnoga, Kłosy Dolne, Obrowo.

²¹ Deklaracje stanowiły załącznik Nr 1 do uchwały Nr XXII/200/2012 Rady Gminy Czarna Dąbrówka z dnia 28.12.2012 r.

²² Dz.U. Nr 137, poz. 922

²³ Umowa Nr GI.272.2.2014.WU z dnia 10.03.2014 r. zawarta pomiędzy Zakładem Gospodarki Komunalnej Czarna Dąbrówka i Konsorcjum trzech firm

Skanalizowanie miejscowości Łupawsko i osady Cole wraz z rozbudową i połączeniem wodociągów, zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansowa Gminy na lata 2012-2020 miało miejsce w 2012 r. Koszt inwestycji wyniósł 994,97 tys. zł.

(Dowód: akta kontroli str. 241-247)

2.12. Gmina podpisała w 2013 r. umowę z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku dotyczącą udzielenia pożyczki w kwocie 400 tys. zł na dofinansowanie zadania „Uregulowanie gospodarki ściekowej na terenie o zabudowie rozproszonej w Gminie Czarna Dąbrówka”²⁴. Zgodnie z harmonogramem rzeczowo-finansowym stanowiącym załącznik nr 1 do ww. umowy, przedmiotem zadania była dostawa i montaż 50 biologiczno-mechanicznych przydomowych oczyszczalni ścieków o przepustowości 3 m³/dobę (koszt kwalifikowalny wynosił 512,1 tys. zł). Zgodnie z podpisywanymi umowami mieszkańcy ujęci w ww. projekcie zobowiązani byli do dokonania wpłaty należności w kwocie maksymalnie 4 tys. zł tytułem partycypacji w kosztach realizacji przydomowej oczyszczalni ścieków wynoszących szacunkowo 12 tys. zł. W dniu 15.11.2013 r. dokonano komisyjnego odbioru robót, którego przedmiotem była dostawa z montażem 50 przydomowych oczyszczalni ścieków pracujących w technologii niskoobciążonego osadu czynnego i zanurzonego złoża biologicznego z napowietrzaniem mechanicznym. Cena ww. oczyszczalni wynosiła od 9,6 tys. zł do 12,3 tys. zł. Łączny udział finansowy mieszkańców wyniósł 174,9 tys. zł. (poszczególni mieszkańcy zobowiązani byli do wpłaty kwot od 3.3 do 4 tys. zł).

(Dowód: akta kontroli str. 187-199, 346-348)

Gmina złożyła 27.12.2013 r. wniosek do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie²⁵ o udzielenie dofinansowania na przedsięwzięcie „Uregulowanie gospodarki ściekowej na terenie o zabudowie rozproszonej w Gminie Czarna Dąbrówka” poprzez budowę 55 przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków w formie dotacji 45% (396 tys. zł) oraz w formie pożyczki 45% (396 tys. zł). Planowany koszt całkowity ma wynosić 880 tys. zł., a okres realizacji to 2015 r.

(Dowód: akta kontroli str. 210-213)

2.13. W okresie objętym kontrolą obowiązywały Regulaminy przyjmowane uchwałami Rady Gminy Czarna Dąbrówka z dnia 31.01.2006 r.²⁶ i 30.11.2012 r.²⁷. W Regulaminie z 2006 r. zawarto zapis, że opróżnianie zbiorników na nieczystości ciekłe musi się odbywać z częstotliwością gwarantującą zabezpieczenie przed ich wylewaniem, stanowiącym zagrożenie zanieczyszczenia powierzchni wód powierzchniowych, na podstawie umowy zawartej z uprawnioną jednostką wywozową. W dokumencie tym umieszczono zapis o obowiązku przyłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej na terenach skanalizowanych. Regulamin zawierał postanowienie, że objętość wywiezionych nieczystości ciekłych wynikających z rachunków płatności nie może stanowić mniej niż 80% poboru wody świeżej według stanu licznika. Regulamin z 2012 r. nie zawierał takiego zapisu.

Wg wyjaśnienia Wójta Gminy w Regulaminie z 2012 r. zrezygnowano z takiego zapisu, ponieważ przyjęto, że ilość wody pobranej na potrzeby gospodarstwa domowego wg licznika równa się ilości ścieków. Uznano, że jest to naliczanie

²⁴ Umowa pożyczki Nr WFOŚ/P/57/2013 z dnia 22.10.2013 r.

²⁵ Pismo Nr GI.7013.7.2013.WU

²⁶ Uchwała Nr XXXI/258/05

²⁷ Uchwała Nr XXI/191/2012

bardziej obiektywne i upraszcza rozliczanie za pobór wody i zrzut ścieków.

(Dowód: akta kontroli str. 92-116, 322, 325)

W Regulaminie z 2012 r. zawarto m.in. zapisy dotyczące pozbywania się nieczystości płynnych z terenu nieruchomości:

- właściciele nieruchomości obowiązani są do pozbywania się nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości w sposób systematyczny, nie dopuszczając do przepełnienia się urządzeń do gromadzenia nieczystości ciekłych, gwarantując zachowanie czystości i porządku na terenie nieruchomości;
- pojemność zbiornika bezodpływowego powinna być dostosowana do potrzeb osób zamieszkujących na terenie nieruchomości i ilości wytwarzanych nieczystości ciekłych;
- właściciele nieruchomości zobowiązani są do pozbywania się nieczystości ciekłych, co najmniej raz na dwa miesiące;
- właściciel nieruchomości jest zobowiązany do zawarcia umowy z przedsiębiorcą posiadającym zezwolenie Wójta Gminy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych, a w przypadku kontroli do okazania takiej umowy oraz dowodów uiszczenia opłaty za te usługi.

Regulamin nie zawierał zapisu o obowiązku przyłączenia nieruchomości do sieci kanalizacji sanitarnej na terenach skanalizowanych.

Wójt Gminy wyjaśnił, że zapisy o przyłączeniu do sieci kanalizacyjnej zawarte są w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

(Dowód: akta kontroli str.104-112, 322, 324)

2.14. Wg danych Gminy z 2013 r. 67 właścicieli nieruchomości posiadało umowy zawarte z podmiotami uprawnionymi do wywozu nieczystości płynnych (12,2% zaewidencjonowanych nieruchomości nie podłączonych do sieci kanalizacyjnej), z czego osiem (10%) dotyczyło miejscowości położonych w strefie do 1000 m od linii brzegowej Jezior. Gmina nie posiadała wiedzy o szczelności zbiorników bezodpływowych oraz przypadkach ewentualnego braku zbiorników na płynne nieczystości przy zabudowanych nieruchomościach.

(Dowód: akta kontroli str. 231, 290, 293, 343-345, 378 -380)

2.15. Gmina nie posiadała informacji o przypadkach nielegalnej zabudowy na terenie zlewni Jezior. W latach 2011-2013 nie przeprowadzano kontroli ani też nie podejmowano innych działań dotyczących wykrycia samowoli budowlanej na tym terenie.

Wójt Gminy wyjaśnił, że nie przeprowadzano weryfikacji zabudowy, ponieważ w tym okresie nie wpłynęły do Urzędu żadne informacje o nielegalnej zabudowie.

(Dowód: akta kontroli str. 277-278, 281)

2.16 W wyniku oględzin przeprowadzonych przez NIK na wybranych działkach położonych wzdłuż linii brzegowej jeziora Jasień Północny stwierdzono lokalizację obiektów budowlanych w miejscowościach Zawiaty oraz Kłosa Dolne:

- działka nr 112 (Obręb geodezyjny Otnoga) – 42 obiekty budowlane (drewniane domki letniskowe, domki holenderskie, zabudowane i wolno stojące przyczepy campingowe;
- działki nr 103/12, 103/13, 104/7 (obwód geodezyjny Kłosa) – 10 obiektów budowlanych (drewniane domki letniskowe, przyczepy campingowe, domki holenderskie, drewniane suche ustępy;
- działka nr 106/6 (Obręb geodezyjny Kłosa) – barakowóz, zabudowana przyczepa campingowa, drewniany suchy ustęp.

Gmina nie dysponowała wiedzą o tych zabudowach i o prowadzonej gospodarce wodno-ściekowej na tych terenach przez właścicieli nieruchomości (tereny te nie były uzbrojone w sieć wodociagową i kanalizacyjną).

(Dowód: akta kontroli str. 295-305, 331-332)

W toku prowadzonej kontroli Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w Bytowie (dalej: „PINB”) 10.04.2014 r.²⁸ udzielił informacji, że w zasobach dokumentacji PINB brak jest pozwoleń na budowę, jak również zgłoszeń dotyczących obiektów znajdujących się na ww. działkach. Ponadto poinformował, że w wyniku kontroli przeprowadzonej w dniu 02.04.2014 r. na części działki nr 112 w Zawiatkach stwierdził istnienie 30 samowoli budowlanych oraz że, na pozostałej części tej działki, zostanie przeprowadzona kontrola po uzyskaniu adresów inwestorów od właściciela działki. Do informacji załączono zawiadomienia o kontroli na pozostałych wskazanych działkach w Kłosach Dolnych.

(Dowód: akta kontroli str. 333-334, 338-340)

2.17. W bezpośrednim sąsiedztwie linii brzegowej Jezior przebiegały drogi powiatowe o nawierzchni asfaltowej: Nr 1756G (droga przebiega pomiędzy Jeziorami, długość odcinka nad Jeziorami – 500 m, odległość od Jezior – od 0 do 375m), Nr 1334G (długość odcinka nad jeziorem Jasień Południowy – 5.000 m, odległość od tego jeziora – od 0 do 1000 m. Ponadto w odległości do 1000 m od linii brzegowej Jezior zlokalizowana była drogi asfaltowe: wojewódzka Nr 211 (długość odcinka nad jeziorem Jasień Północny – 1.250 m), powiatowa Nr 1755G (długość odcinka nad jeziorem Jasień Północny – 5.750 m), gminna Nr 14831G (długość odcinka nad jeziorem Jasień Północny – 5.250, droga w części posiada nawierzchnię gruntową). Oprócz ww. dróg, w odległości od 500 do 1000 m od jeziora Jasień Południowy przebiega droga gminna Nr 14842G o nawierzchni brukowej oraz drogi gruntowe nad jeziorem Jasień Północny: Nr 14838G, 14830G. Żadna z ww. dróg nie posiadała kanalizacji deszczowej. Wody powierzchniowe odprowadzane były bezpośrednio do rowów przydrożnych a następnie do Jezior.

W latach 2011-2013 nie prowadzono żadnych prac związanych z odwadnianiem dróg gminnych.

Gmina posiadała decyzję z 2012 r. zatwierdzającą projekt budowlany i udzielającą pozwolenia na budowę wydaną przez Starostę Bytowskiego na przebudowę drogi powiatowej Nr 1334G oraz budowę kanalizacji deszczowej²⁹. Przebudowa drogi została wykonana, natomiast kanalizacji deszczowej nie zrealizowano.

(Dowód: akta kontroli str. 261, 277-278, 283, 274, 331-332)

2.18. Wójt Gminy wyjaśnił, że w latach 2011-2013 na terenie Gminy nie występowały nielegalne składowiska odpadów, natomiast istniejące wcześniej zostały zlikwidowane w latach 90-tych, po wybudowaniu trzech składowisk mających pozwolenie na użytkowanie.

(Dowód: akta kontroli str. 290-291, 293-294, 290-291, 294)

2.19. Cały teren Gminy objęty był mpzp, które przyjmowane były przez Radę Gminy Czarna Dąbrówka w latach 2005-2011. W okresie tym uchwalono 28 mpzp, z czego pięć dotyczyło miejscowości położonych w strefie do 1000 m od Jezior. W planach tych (w zasadach ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego) umieszczono zapisy o:

- nakazach, zakazach, dopuszczeniach i ograniczeniach w zagospodarowaniu terenów wynikających z występowania określonych formy ochrony przyrody

²⁸ Pismo nr PINB/NB/0411/16/20143

²⁹ Decyzja Starosty Bytowskiego Nr 065/2012/C z 23.02.2012 r.

(„Park Krajobrazowy Dolina Słupii”, Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 „Dolina Słupii”);

- odprowadzaniu ścieków do kanalizacji sanitarnej, a do czasu jej wybudowania o zastosowaniu indywidualnych rozwiązań utylizacji ścieków (oczyszczalnie indywidualne lub w przypadku braku sprzyjających warunków terenowych – zbiorniki bezodpływowe z wywozem ścieków do oczyszczalni ścieków za pośrednictwem specjalnych jednostek);
- o ograniczeniach zabudowy w odległości 100 m od Jezior, wynikających z zapisów Uchwały Sejmiku Województwa Pomorskiego.

(Dowód: akta kontroli str. 262-268)

Minimalne szacunkowe odległości istniejącej zabudowy od linii brzegowej jeziora Jasień Północny wynosiły w poszczególnych miejscowościach: Zawiaty – 100 m, Ceromino – 120 m, Osada Cole – 125 m, Otnoga – 750 m, Kłosa Dolne – 30 m. W przypadku jeziora Jasień Południowy odległości te wynosiły: Łupawsko – 30 m, Jasień – 185 m, Obrowo – 200 m.

(Dowód: akta kontroli str. 269)

Gmina dysponowała pięcioma pozwoleniami na budowę, oraz na wykonanie robót budowlanych wydanymi w latach 2012 - 2013 przez Starostę Bytowskiego w strefie 100 m od Jezior. Pozwolenia te dotyczyły:

- zmiany sposobu użytkowania oraz nadbudowy i rozbudowy budynku gospodarczego na cele agroturystyczne w istniejącym gospodarstwie rybackim (w Jasieniu)³⁰;
- termomodernizacji budynku i zadaszania tarasu (w Łupawsku)³¹;
- zmiany sposobu użytkowania części budynku gospodarczego na mieszkalny w istniejącym gospodarstwie leśnym – leśniczówka (w Jasieniu)³²;
- przebudowy drogi powiatowej (w Jasieniu)³³;
- zmiany kąta nachylenia połaci dachowych oraz sposobu odprowadzania ścieków do zbiornika bezodpływowego – projekt zamienny (w Zawiatkach)³⁴.

(Dowód: akta kontroli str. 270-276)

2.20. Gmina nie posiadała informacji o strefach ekotonowych³⁵ Jezior. Nie podejmowano też żadnych działań w celu ich utworzenia.

(Dowód: akta kontroli str. 277-278, 282)

2.21. Gmina nie podejmowała działań związanych z edukacją ekologiczną społeczeństwa w zakresie zapobiegania skutkom eutrofizacji jezior powstałej na skutek działalności człowieka.

(Dowód: akta kontroli str. 322-323, 328)

2.22. W badanym okresie Gmina nie podejmowała żadnej współpracy ww. zakresie z placówkami edukacyjnymi, jak też z organizacjami proekologicznymi.

(Dowód: akta kontroli str. 277-278, 282, 290, 293, 322-326)

³⁰ Decyzja Starosty Bytowskiego Nr 109/2013/C z dnia 25.03.2013 r.

³¹ Decyzja Starosty Bytowskiego Nr 157/2012/C z dnia 05.04.2012 r.

³² Decyzja Starosty Bytowskiego Nr 136/2012/C z dnia 27.03.2012 r.

³³ Decyzja Starosty Bytowskiego Nr 065/2012/C z dnia 23.02.2012 r.

³⁴ Decyzja Starosty Bytowskiego nr 550/2012C

³⁵ Strefa ekotonowa – strefa przejścia między co najmniej dwoma ekosystemami, np. strefa rozdzielająca jezioro od pól, lasu

1. Tylko część nieczystości ciekłych z terenu Gminy, nie objętego gminną siecią kanalizacyjną, trafiała do oczyszczalni ścieków w Czarnej Dąbrowce. Dostarczono tam w: 2011 r. – 3.860 m³, w 2012 r. – 3.546 m³, 2013 r. – 4.085,7 m³. Z uwagi na fakt, że na terenie Gminy zewidencjonowano 549 nieruchomości nie podłączonych do sieci kanalizacyjnej (zakładając, że nieruchomości te są wyposażone w zbiorniki bezodpływowe), statystycznie z każdej z tych nieruchomości trafiało rocznie do oczyszczalni tylko około 7 m³ ścieków. Biorąc pod uwagę najniższe normy zużycia wody na miesiąc – 0,9 m³ na mieszkańca³⁶ oraz liczbę ludności nie korzystającej z sieci kanalizacyjnej – 2.147³⁷, do oczyszczalni powinno trafiać rocznie około 23.000 m³ ścieków. Wskazuje to, że około 80% ścieków rocznie usuwanych było poza oczyszczalnię ścieków.

Kierownik Referatu Gospodarczo-Inwestycyjnego wyjaśnił, że większość zbiorników bezodpływowych należy do właścicieli gospodarstw rolnych, którzy mają możliwość rolniczego wykorzystania ścieków.

Wprawdzie w miejscowościach nieobjętych siecią kanalizacyjną ponad 70% nieruchomości stanowiły gospodarstwa rolne, jednakże Regulamin nakładał na właścicieli gospodarstw rolnych takie same obowiązki w zakresie opróżniania zbiorników na nieczystości jak na pozostałych mieszkańców.

Wg danych ZGK dotyczących całego obszaru Gminy różnica pomiędzy ilością zużytej wody a ilością przyjętych do oczyszczalni ścieków (w Czarnej Dąbrowce i Jasieniu) wynosi około 50% (w 2011 r. – 48%, w 2012 r. – 52%, w 2013 r. – 50%).

Zdaniem NIK powyższe fakty dowodzą, że Wójt Gminy w ograniczonym zakresie korzystał z uprawnień do nadzoru określonych w art. 5 ust. 6 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie.

(Dowód: akta kontroli str. 112, 277, 293, 230, 332, 549, 350-364)

2. Wójt nie korzystał z możliwości weryfikacji sprawozdań kwartalnych składanych w latach 2012-2013 na podstawie art. 9o ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach³⁸ przez podmioty prowadzące na terenie Gminy działalność w zakresie wywozu nieczystości ciekłych. Złożone sprawozdania kwartalne były niekompletne (m.in. brakowało wykazów właścicieli nieruchomości, z którymi zawarto umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i z którymi rozwiązano umowy w okresie sprawozdawczym). Kierownik Referatu Gospodarczo-Inwestycyjnego wyjaśnił, że nie weryfikował sprawozdań, ponieważ uważał, że bardziej wiarygodne dla niego są dane Zakładu Gospodarki Komunalnej.

Zdaniem NIK weryfikacja informacji i sprawozdań w tym zakresie jest konieczna w celu monitorowania prawidłowości pozbywania się nieczystości ciekłych z terenu Gminy i reagowania na ewentualne nieprawidłowości. NIK zwraca uwagę, że ZGK nie jest w posiadaniu wszystkich informacji, które są niezbędne do sprawowania właściwego nadzoru nad gospodarką ściekową (np. z kim zawarto i rozwiązano umowy na wywóz nieczystości), która to z kolei ma istotny wpływ m.in. na procesy związane z eutrofizacją antropogeniczną zachodzącą w Jeziorach.

(Dowód: akta kontroli str. 315-318, 329-330)

W czasie kontroli NIK Gmina wystąpiła do ZGK o sporządzenie sprawozdania – rozliczenia ilości pobranej wody i dowiezionych ścieków do oczyszczalni w rozbiu

³⁶ Najniższe normy zużycia wody określone w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 14 stycznia 2002 r. w sprawie określenia przeciętnych norm zużycia wody (Dz. U. Nr 8, poz. 70) w tabeli 1 „Przeciętne normy zużycia wody na jednego mieszkańca w gospodarstwach domowych” – wodociąg bez ubikacji i łazienki (brak kanalizacji), pobór wody ze źródła podwórzowego

³⁷ Liczba zameldowanych mieszkańców na dzień 31.12.2013 r. nie korzystających z sieci kanalizacyjnej

³⁸ Dz. U. z 2013, poz. 1399 ze zm.

na poszczególnych mieszkańców. Przekazane rozliczenie potwierdza, że gospodarka wodno-ściekowa na terenie Gminy wymaga uporządkowania. I tak w I kwartale 2014 r. ilość dowiezionych ścieków stanowiła 26,4% ilości zużytej wody. Występowały również sytuacje, w których ilość zużytej wody znacznie przewyższała pojemność zbiornika na ścieki, a w I kwartale 2014 r. nie dokonano ich wywozu do oczyszczalni³⁹. Ponadto w I kwartale 2014 r. tylko 37 właścicieli nieruchomości ujętych w ewidencji nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej (6,7% ogółu) dostarczyło ścieki do oczyszczalni. Właściciele pozostałych 63% nieruchomości nie wywiązali się z tego obowiązku, pomimo zapisu Regulaminu, że opróżnianie zbiorników bezodpływowych następuje co najmniej jeden raz na dwa miesiące.

Zdaniem NIK składnie sprawozdań przez ZGK oraz przeprowadzanie ich rzetelnej analizy może stanowić ważne wskazanie do działań nadzorczych i kontrolnych porządkujących gospodarkę ściekową na terenie Gminy, w tym na terenie zlewni Jezior.

(Dowód: akta kontroli str. 365-377)

3. W Regulaminie z 2006 r., obowiązującym do 2012 r., nie określono częstotliwości pozbywania się nieczystości ciekłych, co stanowiło naruszenie art. 4 ust. 2 pkt 3 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Wójt Gminy wyjaśnił, że w trakcie opracowania Regulaminu nastąpiło przeoczenie, które zostało naprawione w nowym Regulaminie z 2012 r.

(Dowód: akta kontroli str. 97-99, 322, 324)

4. Gmina nie podejmowała działań zmierzających do ujawnienia ewentualnej samowoli budowlanej, a przeprowadzona kontrola PINB wykazała, że nad jeziorem Jasień Północny zlokalizowane są obiekty, które powstały w wyniku samowoli budowlanej. Istnienie przy niektórych obiektach suchych ustępów może świadczyć o ich negatywnym bezpośrednim wpływie na stan Jezior. Gmina nie posiadała żadnych informacji na temat prowadzonej gospodarki wodno-ściekowej na terenie nielegalnej zabudowy.

Zdaniem NIK, chociaż Gmina nie ma kompetencji do kontroli obiektów budowlanych, to jednak może podejmować w tym zakresie różne działania. W ocenie NIK zasadnym byłoby prowadzone bieżącego monitoringu terenów położonych nad Jeziorami i w razie podejrzenia wystąpienia samowoli budowlanej, podjęcie interwencji w nadzorze budowlanym

(Dowód: kontroli str. 277-278, 281-282, 331-332)

5. Gmina nie prowadziła działań edukacyjnych wśród społeczeństwa o przyczynach i skutkach eutrofizacji antropogenicznych jezior.

Wójt Gminy wyjaśnił, że każda inicjatywa mająca na celu ochronę środowiska jest cenna, ale w dużej mierze zależy ona od właściciela Jezior i w związku z tym, że Gmina nie jest ich właścicielem, podjęciem tych działań powinien zająć się właściciel i wystąpić do Gminy z propozycją współpracy.

Zdaniem NIK niezadawalająca świadomość ekologiczna społeczeństwa może w części niweczyć uzyskane efekty w wyniku innych działań podejmowanych przez Gminę i dlatego celowe jest inicjowanie takich działań, nie czekając na propozycje współpracy właściciela lub zarządcy Jezior.

(Dowód: akta kontroli str. 322-323, 328)

³⁹ np. na terenie zlewni Jezior, pojemność zbiornika na nieruchomości w Cerominie wynosiła 12 m³, a zużycie wody wynosiło 30,6 m³, pojemność zbiornika na nieruchomości w Otnodze wynosiła 30 m³, a zużycie wody wyniosło 42 m³.

6. Wójt Gminy nie ustalił zakresu obowiązków dla Kierownika Referatu Gospodarczo-Inwestycyjnego, pracownik zatrudniony na tym stanowisku posiadał zakres obowiązków z 1999 r. przypisany do stanowiska Inspektora ds. ochrony środowiska, gospodarki komunalnej i magazynowej.

Wójt Gminy wyjaśnił, że brak aktualnego zakresu obowiązków dla Kierownika ww. Referatu wynikał z przeoczenia i polecił opracowanie nowego zakresu czynności.

(Dowód: akta kontroli str. 55-57, 322-323, 326-327)

Ustalone
nieprawidłowości

1. W okresie objętym kontrolą Gmina nie posiadała gminnego programu ochrony środowiska, co stanowi naruszenie art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska⁴⁰.

Wójt Gminy wyjaśnił, że ww. programu nie opracowano z powodu braku środków finansowych niezbędnych do jego opracowania. Gmina ze względu na specjalistyczny zakres opracowania nie jest w stanie samodzielnie sporządzić takiego programu. Ponadto podał, że uwzględniając wagę problemu, temat ten zostanie poddany pod dyskusję na najbliższej Komisji Rady Gminy ds. Turystyki i Ochrony Środowiska.

(Dowód: akta kontroli str.322-324)

2. W latach 2011-2013 nie prowadzono ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, co stanowiło naruszenie art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Wójt Gminy wyjaśnił, że obowiązku tego nie zrealizowano z powodu nadmiaru obowiązków pracownika zajmującego się ochroną środowiska oraz braku podstawowych danych takich jak: lokalizacja, pojemność, właściciel, które uzyskano dopiero z deklaracji opłat za gospodarowanie odpadami. W wyjaśnieniu Wójt Gminy podał także, że pracownik odpowiedzialny został zobowiązany do sporządzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych.

(Dowód: akta kontroli str. 322, 325)

3. Wójt Gminy od 01 stycznia 2012 r. na terenie zlewni Jezior nie prowadził kontroli w zakresie pozbywania się nieczystości ciekłych do czego był zobowiązany na podstawie art. 9u ust. 1 ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach.

Wójt Gminy wyjaśnił, że powodem nie przeprowadzania takich kontroli jest zbyt mała liczba pracowników, a na zwiększenie zatrudnienia nie pozwalają możliwości budżetowe.

(Dowód: akta kontroli str. 57-58, 61-78, 322, 325)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia jako zadawalającą skuteczność podejmowanych przez Gminę działań w zakresie zapobiegania eutrofizacji antropogenicznej Jezior. Wpływ na powyższą ocenę miało:

- realizacja mpzp opracowanych dla terenu całej Gminy;
- realizacji programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków;
- skanalizowanie miejscowości Łupawsko z osadą Cole;
- przygotowanie inwestycji rozbudowy oczyszczalni ścieków w Jasieniu;
- opracowanie Regulaminów utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Czarna Dąbrówka.

⁴⁰ Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 ze zm.)

Jednocześnie jako nieskuteczne w zakresie zapobiegania przyspieszonej eutrofizacji oceniono, poniżej opisane, działania Gminy polegające na:

- braku działań dotyczących rozpoznania stanu ewentualnej samowoli budowlanej na terenach zlewni bezpośredniej Jezior. Brak działań w tym zakresie stanowił jedną z przyczyn, że gospodarka ściekowa na tym terenie nie jest do końca uporządkowana, a tym samym może wpływać na przyspieszenie procesu eutrofizacji jezior Jasień Północny i Jasień Południowy;
- nie opracowaniu gminnego programu ochrony środowiska;
- nie weryfikowaniu sprawozdań o ilościach i rodzaju nieczystości ciekłych odebranych z terenu Miasta i sposobach ich zagospodarowania składanych przez przedsiębiorstwa wywożące nieczystości;
- braku ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków;
- nieokreśleniu w Regulaminie obowiązującym w latach 2011-2012 częstotliwości pozbywania się nieczystości ciekłych;
- nieprowadzeniu w latach 2012-2013 kontroli przestrzegania przepisów w zakresie pozbywania się nieczystości ciekłych przez właścicieli nieruchomości. Kontrola NIK zidentyfikowała przypadki wskazujące na możliwość zanieczyszczenia terenu wokół Jeziora (opis pkt. 2.16. niniejszego wystąpienia).

3. Ograniczanie następstw eutrofizacji antropogenicznej jezior Jasień Północny i Jasień Południowy

Opis stanu faktycznego

3.1. Gmina w latach 2011-2013 nie zlecała opracowania metod i harmonogramów realizacji zabiegów ochronnych i rekultywacyjnych Jezior, Nie prowadzono też zabiegów rekultywacyjnych.

Ocena cząstkowa

NIK odstępuje od oceny działań Gminy w zakresie ograniczania następstw eutrofizacji w związku z faktem, że stan wód Jezior oceniony został jako dobry.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁴¹, wnosi o:

- 1) zapewnienie bieżącej weryfikacji kompletności sprawozdań składanych przez podmioty prowadzące działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych;
- 2) opracowanie projektu Gminnego Programu Ochrony Środowiska i przedstawienie go Radzie Gminy Czarna Dąbrówka;
- 3) prowadzenie gminnej ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków;
- 4) prowadzenie kontroli przestrzegania postanowień ustawy o czystości i porządku w gminach w zakresie pozbywania się nieczystości ciekłych;
- 5) ustalenie zakresu obowiązków dla Kierownika Referatu Gospodarczo-Inwestycyjnego.

⁴¹ Dz.U. z 2012 r., poz.82

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Gdańsk, dnia 30 kwietnia 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku

Kontroler
Janusz Palmowski
Główny specjalista kontroli państwowej

.....
Podpis

.....
Podpis